

2. Закон України «Про зайнятість населення» : Закон від 05.07.2012. База даних «Законодавство України» / ВР України № 5067-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

3. Гілевич Л. Працівники-іноземці: які справи з їхніми правами. *Юридична газета*. 2019. Вип. № 35(689). База даних. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/pracivnikiiinozemci-yaki-spravi-z-yihnimi-pravami.html>

4. Кодекс законів про працю України : Закон від 10.12.1971. База даних «Законодавство України» / ВР України № 322-08. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

5. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003. База даних «Законодавство України» / ВР України № 435-15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

6. Малиновська О. А. Щодо удосконалення порядку працевлаштування іноземців в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. С. 1–6 (від 14.04.2020).

Заболотня Ю.В.

студентка,

Інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ СІМЕЙ З ДІТЬМИ В УКРАЇНІ

Соціальний захист є сукупністю державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів. Таким чином, можна говорити про те, що рівень надання соціального забезпечення в державі показує в якому стані знаходиться суспільство в цілому, його успішність, ефективність економіки та етап розбудови соціальної правової держави.

Соціальна політика держави щодо підтримки сімей розподіляється на універсальні (гарантовані) соціальні виплати, на які мають право всі громадяни України, іноземці, особи без громадянства, які постійно проживають на території України, а також особи, визнані в Україні

біженцями або особи, які потребують додаткового захисту і адресні допомоги малозабезпеченим сім'ям, що надаються з урахуванням сукупного доходу сім'ї, майнового стану та відповідного статусу.

Сім'ї, в яких народжуються діти, потребують додаткової підтримки від держави, оскільки несуть додаткові витрати на створення належних умов утримання та виховання дитини, а також з огляду на те, що один з батьків втрачає можливість отримання доходу в зв'язку з необхідністю догляду за дитиною. Сьогодні в Україні понад 1,1 мільйонам сімей надається державна допомога при народженні (усиновленні) дитини. Крім того, з 1 січня 2019 введена нова програма допомоги батькам по догляду за дитиною до трьох років «Муніципальна няня», що передбачає право кожної сім'ї на отримання часткової компенсації витрат на оплату послуг няні, яка доглядає за дитиною до 3 років, у розмірі прожиткового мінімуму на дітей віком до шести років.

Так, відповідно до статті 1 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» громадяни України, в сім'ях яких виховуються та проживають неповнолітні діти, мають право на державну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом та іншими законами України. Зокрема, стаття 4 цього Закону передбачає, що покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України [1].

Загалом державою щорічно витрачається значні суми коштів на реалізацію соціальної політики. Однак, видатки державного бюджету на соціальний захист, в тому числі і сімей з дітьми, в Україні в 2019 р. склали близько 5 % від ВВП. Науковці підкреслюють, що в нинішній час, незважаючи на постійне збільшення прожиткового мінімуму на дитину та допомоги при її народженні в Україні цей показник є в декілька разів нижчий порівняно з країнами ЄС. Як приклад, в Німеччині грошова державна підтримка батькам встановлюється за першу і другу дитину по 184 євро в місяць, за третю 190 євро. За кожну дитину, починаючи з четвертої, – по 215 євро. Загалом, найвищі витрати на соціальний захист зафіксовано в Данії (33,4 %), Франції (33,1 %) [2, с. 92].

Л.П. Шумна зауважує, що надання соціальної підтримки здійснюється на таких засадах: адресність надання, доступність отримання, гуманність при визначенні критеріїв допомоги, надання соціальної допомоги на підставі встановлених законом соціальних стандартів, безповоротність соціальної підтримки, але одним із

найважливіших принципів з поміж інших є цільове використання коштів, передбачених для подання соціальної підтримки [3; 9].

Відомо, що існує необхідність контролю за дотриманням використання соціальних коштів. На жаль, серед науковців, як і в суспільстві загалом, відсутнє чітке розуміння значущості впливу повної реалізації даного принципу на народжуваність дітей в Україні і взагалі на забезпечення належного розвитку українських дітей, дотримання їх прав і свобод. Цікавою є позиція Голови підкомітету з питань молодіжної політики, сім'ї та дитинства Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму К. Лук'янової, яка виступаючи на парламентських слуханнях, наголосила: «Асоціальні сім'ї народжують дітей переважно заради одержання значних коштів, а потім витрачають їх на задоволення власних потреб, не виконуючи своїх батьківських обов'язків. Це часто призводить до трагічних наслідків. ...Навіть якщо державні органи встигають позбавити таких горе-батьків батьківських прав, держава знову змушена вирішувати питання забезпечення таких дітей, витрачаючи на це чималі державні кошти» [4].

Стаття 4 Закону України «Про охорону дитинства» передбачає встановлення відповідальності юридичних і фізичних осіб (посадових осіб і громадян) за порушення прав і законних інтересів дитини, заподіяння їй шкоди. Проблема нецільового використання соціальних коштів на дітей є яскравим прикладом такого правопорушення [5].

Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2014 р. № 623 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціональних обов'язків державного соціального інспектора» контроль за цільовим використанням державної допомоги при народженні дитини, допомоги на дітей одиноким матерям та створенням належних умов для повноцінного утримання та виховання дітей, здійснюється центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді шляхом проведення вибіркового обстеження окремих сімей. Список осіб яким призначена допомога направляється суб'єктом соціальної роботи (управління праці та соціального захисту населення) до Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді [6].

Під час відвідування сімей з дітьми, які отримують державну соціальну допомогу при народженні дитини, працівниками відділу соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді складається акт перевірки цільового використання державної допомоги при народженні дитини, де

вказуються умови, які створені для виховання та розвитку дитини, перевіряється наявність у дитини харчування та одягу відповідно до віку та сезону, наявність засобів гігієни, візка та ліжечка тощо.

У більшості сімей батьки належним чином піклуються та створюються умови для проживання та виховання дітей. Проте є випадки, коли батьки ведуть асоціальний спосіб життя (вживання алкоголю, антисанітарні умови проживання, недостатня увага до потреб дитини). У таких сім'ях проводиться відповідна соціальна робота фахівцями центру. В ході здійснення обстеження спеціалісти Центру надають соціальні послуги, а також консультації, проводять бесіди з батьками по попередженню дитячого травматизму, оздоровленню та вихованню дітей.

Отже, питання підтримки належного рівня життя сімей з дітьми, виховання дітей, досягнення порозуміння між батьками і дітьми, відповідальності батьків за неналежне виконання батьківських обов'язків завжди є важливими й актуальними. Необхідно розробити якісно новий правовий механізму реалізації принципу контролю за цільовим використанням коштів на соціальну підтримку в Україні, що дасть змогу подолати системну проблему суспільного рівня щодо порушення прав дітей.

Список використаних джерел:

1. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закону України від 21.11.1992 року № 2811-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 30. Ст. 46.
2. Малюга Л.Ю. Теоретико-правові питання соціального захисту багатодітних сімей в Україні в контексті євроінтеграційного спрямування. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 1. С. 89–96.
3. Шумна Л.П. Соціальна підтримка як організаційно-правова форма соціального забезпечення : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Л.П. Шумна ; наук. конс. О.М. Ярошенко ; Чернігів. держ. технолог. ун-т. Харків, 2014. 39 с.
4. Стенограма парламентських слухань на тему: «Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні». URL: http://static.rada.gov.ua/zakon/skl6/11session/par_sl/slS2212110.htm
5. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 52. Ст. 30.
6. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціональних обов'язків державного соціального інспектора: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2014 р. № 623 // ВВР. 2014. № 57.